

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Є24 **Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень** : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. – Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

- 31.03.1995 року № 4 (з відповідними змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95#Text>
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV (ред. від 28.04.2023 року). *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 461.
 6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України у Кіровоградській області про офіційне тлумачення положення частини третьої статті 34 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (справа про відшкодування моральної шкоди Фондом соціального страхування) від 27.01.2004 року № 1-рп/2004 (справа № 1-9/2004). *Офіційний вісник України*. 2004. № 5. Ст. 250.
 7. Рішення Київського районного суду м. Одеси у справі № 947/2950/21 від 07.12.2022 року. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107923425>

Ключові слова: охорона праці, нещасний випадок, моральна шкода, втрата здоров'я, інвалідність, інструктаж.

Key words: occupational health, accident, moral damage, loss of health, invalidity, briefing.

НАНЬСВА МАРІЯ ІВАНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення,
кандидат юридичних наук*

АКТУАЛЬНІ ЗМІНИ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: РОБОЧИЙ ЧАС І ЧАС ВІДПОЧИНКУ

Починаючи з лютого 2022 року у трудовому законодавстві відбулися значні зміни і були прийняті нові нормативно-правові акти з питань, що урегульовують трудові відносини в Україні. Зокрема, окрім Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», де вносились нагальні зміни щодо регулювання трудових відносин, було прийнято і низку інших законів, що стосуються не тільки воєнного стану, а й питань оптимізації трудових відносин і забезпечення гарантій прав працівників, наприклад: Закони України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання трудових відносин з нефіксованим робочим часом», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії порушенню прав у сфері праці», тощо.

Зупинимось на основних змінах які відбулися у цей період. По-перше, це питання, що стосуються робочого часу і часу відпочинку працівників.

Так, було передбачено збільшення нормальної тривалості робочого часу до 60 годин на тиждень замість 40 годин на тиждень. У липні 2022 року було внесено уточнення, яке зазначає, що ця новела стосується працівників зайнятих на об'єктах критичної інфраструктури, наприклад, для працівників, які задіяні в оборонній сфері, у сфері забезпечення життєдіяльності населення [1]. Що саме відноситься до об'єктів критичної інфраструктури, а саме перелік, закріплений у Законі України «Про критичну інфраструктуру» [2], де зазначено які саме об'єкти і яких галузей відносяться до об'єктів критичної інфраструктури.

Окрім загальної тривалості робочого часу були збільшені і нормативи скороченої тривалості робочого часу до 50 годин. Було встановлено, що тривалість робочого часу для неповнолітніх в період дії воєнного стану не має перевищувати нормальну тривалість робочого часу для окремих категорій працівників, яка встановлена Кодексом законів про працю для мирного часу, тобто, або 36 годин на тиждень у віці від 16 до 18 років або до 24 годин на тиждень для працівників у віці від 14 до 16 років [3]. Новели, що стосуються тривалості робочого часу діють і на сьогоднішній день.

Також, на розсуд роботодавця було дозволено на період воєнного часу встановлювати або п'ятиденний або шестиденний робочий тиждень без погодження цього рішення, наприклад, військовим командуванням, з військовими адміністраціями або з первинною профспілковою організацією. Тобто було встановлено, що це питання вирішується виключно на розсуд роботодавця.

Також, Міністерством економіки України було надано роз'яснення про те, що враховуючи, що збільшується тривалість робочого часу, то і відповідно збільшується оплата праці пропорційно збільшенню норми робочого часу. Тому, окрім права збільшити тривалість робочого часу у роботодавця також виникає і зобов'язання платити у збільшеному розмірі, якщо він приймає рішення про збільшення робочого часу.

Окрім питань робочого часу відбулися зміни і в регулюванні часу відпочинку. Так, допускається скорочена тривалість щотижневого безперервного відпочинку до 24 годин замість 42 годин, які були встановлені раніше.

Також, на період дії воєнного стану було передбачено зупинення норм пов'язаних з тривалістю роботи напередодні вихідних, святкових, неробочих днів, а також питання щодо норми понадурочних робіт, заборони робіт у вихідні дні, тощо. Тобто всі вихідні, святкові, неробочі дні на період воєнного часу не працюють і їх перенесення не відбувається [4]. Після закінчення або скасування правового режиму воєнного стану всі норми цього закону припинять свою дію, що прямо передбачено окремою нормою зазначеного Закону.

Окрім щотижневого відпочинку відбулися зміни, що стосуються відпусток, пов'язаних з воєнним станом. Було обмежено максимальну тривалість щорічної основної відпустки 24 календарними днями. Пізніше законодавець змінив цю норму, зазначивши, що основна щорічна відпустка лише може бути обмежена роботодавцем, тобто невикористані дні щорічної основної відпустки переносяться на період після

припинення або скасування воєнного стану [1]. Тобто, у даному випадку, таке обмеження є правом роботодавця і не обов'язково на цей період будуть обмежуватися відпустки. Якщо роботодавець буде вважати, що не має необхідності обмежувати цю тривалість вона може не обмежуватись, а залишатись тією самою якою була до початку воєнного стану.

Можливість надання інших видів відпусток, які передбачені КЗпП і Законом України «Про відпустки» [5] залишилась і не зазнала змін. Було запроваджено обмеження для працівників, зайнятих до виконання робіт на об'єктах віднесених до критичної інфраструктури. Таким категоріям працівників передбачили обов'язкове надання лише двох видів відпусток: відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами та відпустка по догляду за дитиною. Щодо надання інших видів відпусток, то роботодавець може відмовити таким працівникам до закінчення воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин : Закон України від 01.07.2022 року. *Офіційний вісник України*. 2022. № 58. Ст. 3434.
2. Про критичну інфраструктуру : Закон України від 16.11.2021 року. *Офіційний вісник України*. 2021. № 98. Ст. 6341.
3. Кодекс законів про працю України : Закон УРСР від 10.12.1971 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.
4. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 року. *Офіційний вісник України*. 2022. № 31. Ст. 1634.
5. Про відпустки : Закон України від 15.11.1996 року. *Відомості Верховної ради України*. 1997. № 2. Ст. 4.

Ключові слова: трудове законодавство, зміни трудового законодавства під час воєнного стану, робочий час, час відпочинку.

Key words: labor legislation, changes in labor legislation during martial law, working hours, rest time.

ЩУКІН ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення,
кандидат юридичних наук*

ДЕЯКІ ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВА ПРАЦІВНИКА НА ОПЛАТУ ПЕРІОДУ ВИМУШЕНОГО ПРОГУЛУ

Належна реалізація в Україні конституційного права людини на працю забезпечується цілою системою гарантій, передбачених трудовим та іншим законодавством України. Одна з найважливіших юридичних гарантій права на працю встановлена у ч. 6 ст. 43 Конституції України [1], яка проголосила, що громадянам України гарантується захист від незаконного звільнення, що у тому числі передбачає збереження за незаконно звільненим працівником середнього

Тарасенко Вікторія Сергіївна Особливості скорочення медичних працівників під час воєнного часу	475
Трюхан Оксана Анатоліївна До питання відшкодування моральної шкоди, завданої втратою здоров'я працівників унаслідок нещасних випадків	479
Нацьєва Марія Іванівна Актуальні зміни трудового законодавства під час воєнного стану: робочий час і час відпочинку	483
Щукін Олександр Сергійович Деякі практичні питання захисту права працівника на оплату періоду вимушеного прогулу	485
Менів Любов Дмитрівна, Воробійов Кирило Денисович До питання зайнятості молоді в Україні	490
Білик Олександр Сергійович Перелік принципів правового регулювання індивідуальних трудових відносин	493
Верейтін Сергій Володимирович До проблеми правового регулювання змісту контракту про проходження служби в Національній поліції України	496
Галузінський Назар Олександрович Класифікація санкцій у праві соціального забезпечення	499
Гапочка Володимир Миколайович До питання зарубіжного досвіду соціального страхування на випадок безробіття	502
Горбаченко Ерік Сергійович Основні трудові обов'язки роботодавця за законодавством України	504
Жученко Руслан Олегович Особливості припинення трудового договору в умовах воєнного стану	506
Казімирова Ольга Олегівна Поняття «нетипові форми зайнятості» за законодавством України	509
Кіліміченко Анна Олегівна Нормативна основа права на зайнятість	511
Луцик Володимир Борисович До питання про ознаки матеріальної відповідальності роботодавця за порушення права працівника на працю	513
Мензатул Дмитро Володимирович Право на справедливі та сприятливі умови праці у системі трудових прав	516
Мульгіна Оксана Володимирівна Щодо законодавчого регулювання соціального захисту самозайнятих в Україні	518